

TÜRKİYE'DE
SOSYAL POLİTİKA AKTÖRLERİ
Zemin ve Uygulama

Editör
FARUK TAŞÇI

ilem
KİTAPLIĞI

Yayın No.: 1704
İLEM Kıtaplđı No.: 16
Araştırma Dizisi No.: 5
ISBN : 978-605-320-611-8
© 1. Basım, Aralık 2016

ilem
KİTAPLIğI
ilem.org.tr

nobel
nobelyayin.com

TÜRKİYE'DE SOSYAL POLİTİKA AKTÖRLERİ: Zemin ve Uygulama

Editör: Faruk Taşçı

Copyright 2016, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EğİTİM DANIşMANLIK TİC. LTD. şTİ. SERTİFİKA NO.: 20779

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. şTİ'ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Dizi Editörü: Lütfi Sunar

Redaksiyon: Mustafa Demiray

Sayfa Tasarımı: Tarkan Kara -erdal@nobelyayin.com-

Kapak Tasarımı: Furkan Selçuk Ertargin

Kapak Resmi: Osman Özçay, "Men Cedde Vecede" (Ciddiyetle çalışan isteğine nâil olur.) "Cefi Süllüs Karalama"dan detay, 1432/2011

Baskı ve Cilt: Sarıyıldız Ofset Amb. Kağ. Paz. San. ve Tic. Ltd. Sertifika No.: 23593

İvedik Ağaç İşleri San. Sit. 1354. Cad. 1358. Sok. No.: 31 Ostim / ANKARA

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Taşçı, Faruk.

Türkiye'de Sosyal Politika Aktörleri: Zemin ve Uygulama / Faruk Taşçı

1. Basım, X+178 s., 13,5x19,5 mm

Kaynakça ve izin var

ISBN 978-605-320-611-8

1. Türkiye 2. Sosyal Devlet 3. Sosyal Belediyecilik 4. Sivil Toplum 5. İşletmeler

Genel Dağıtım: ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAğITIM TİC. LTD. şTİ.

Sipariş: -siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

e-satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com

Bilgi: www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım: Alfa, Arasta, Final, Kıda, Prefix, N-T Mağazaları ve Gökkuşağu Dağıtım

NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EğİTİM DANIşMANLIK TİC. LTD. şTİ.

Ankara Büro: Mithatpaşa Cad. No.: 74/4 Kızılay ANKARA

Tel: +90312 418 20 10 Faks: +90312 418 30 20

Hobyar Mah. Cemal Nadir Sk. Ferah Han No:16/62 Kat:1

Cağaloğlu-Fatih İSTANBUL Tel-Faks: +90212 513 13 04

nobel@nobelyayin.com - www.nobelyayin.com

www.nobelkitap.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz	vii
Yazarlar Hakkında	ix
Bölüm 1: Türkiye’de Devletin Sosyal Politikaları: Sahici mi ve Arkaplanı Ne? <i>Abdullah Önal</i>	1
Bölüm 2: Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaları: Kaynaklar Yeterli mi? <i>M. Erkam Kocakaya</i>	33
Bölüm 3: Türkiye’de Sosyal Politika Aktörü Olarak Aile: Toplumsal Risk, Refah ve Aile <i>Merve Çiloğlu</i>	75
Bölüm 4: Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politikaları: Var mı Gerçekten ve Nasıl? <i>Faruk Taşçı</i>	117
Bölüm 5: Türkiye’de İşletmelerin Sosyal Politikaları: Köken Neresi ve Mevcut Durum Ne? <i>Faruk Taşçı</i>	143

Önsöz

Modern anlamda sosyal politika, Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkan sorunlara reformist mantıkla çözüm getirme çabalarının ürünüdür. Bu çabalarda daha çok devletin sosyal alana müdahale etme girişimleri kapsamındadır. Başka bir ifade ile modern anlamda sosyal politikanın ilk aktörü olarak devlet (merkezî yönetim) görünmektedir.

Öte yandan sosyal politikanın aktörü devlet ile sınırlı değildir; yerel yönetimler, aile, sivil toplum ve özel sektör gibi aktörler de söz konusudur. Yerel yönetimlerin aktör olarak varlığı, özellikle 1980'ler sonrasında daha yoğun bir şekilde kendisini göstermektedir. Aile kurumu, tarihin ilk devirlerinden bu yana zaten farklı formlarla sosyal politika aktörü olma vasfını devam ettirmektedir. Sivil toplumsa, günümüzde çeşitli isimler (dernek, vakıf vb.) ile birçok alanda olduğu gibi sosyal politika alanında da varlık göstermektedir. Özel sektör de gerek çalışma hayatı gerekse çalışma hayatı dışında sosyal politikaların içinde bulunmaktadır.

Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Türkiye'de sosyal politika dediğinde en güçlü aktör devlet (merkezî yönetim) olsa da, bunun yanında yerel yönetimler (belediyeler) diğer bir kamu kesimi olarak sosyal politikalarda etkindir. Son dönemlerde gerek sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve gerekse özel sektör sosyal politikalarda gittikçe önem kazanan birer aktör olma yolundadırlar. Türkiye'de ailenin sosyal politika alanındaki aktör pozisyonu ise gerek müstakil olarak gerekse diğer aktörler içinde için bir şekilde önemini korumaktadır.

Ancak "sosyal politika aktörleri" dediğinde maalesef derli toplu bir eser bulunmamaktadır. Bunun yanında Türkiye'de sosyal politika aktörü

dendiğinde otomatik olarak sanki tek aktörmüş gibi “sendikalar”dan bahsedilmektedir. Hâlbuki sendikalar çalışma hayatı kapsamında sosyal politika aktörüdür; sosyal politikalarsa çalışma hayatı (dar anlam) ve çalışma hayatı dışını (geniş anlam) da içine alan bir yelpazeye sahiptir. Bu kapsamda *Türkiye’de Sosyal Politika Aktörleri: Zemin ve Uygulama* adlı bu kitap, sosyal politika aktörlerini Türkiye ölçeğinde ve “merkezi yönetim, terel yönetim, aile, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör” şeklinde beş aktör bağlamında ele almaktadır.

Esasında kitap, bir atölye çalışmasının ürünüdür. İlmî Etüdler Derneği (İLEM) İhtisas Çalışmaları altında çalışan Toplum Çalışma Grubu’nun Ekim 2014’te başlatılan Türkiye’de Sosyal Politika Aktörleri Atölyesi kapsamında, yaklaşık bir yıl boyunca her bir aktör bağlamında okumalar yapıldı, müzakereler edildi ve çeşitli görüşler ortaya çıktı. Abdullah Miraç Bükey’in, Abdullah Önal’ın, F. Zehra Demir’in, Faruk Taşçı’nın, Halim Baş’ın, Merve Çiloğlu’nun, Muhammed Erkam Kocakaya’nın, Osman Akgül’ün ve Rıdvan Kadir Yeşil’in dâhil olduğu Atölye çalışmasında her bir aktörün teorik ve tarihsel zemini irdelendi ve sonrasında sosyal politika aktörü olma vasıfları Türkiye uygulamaları bağlamında tartışıldı.

Nihayetinde 5 makalenin yazım işi atölye ekibinden Abdullah Önal’a, Faruk Taşçı’ya, Muhammed Erkam Kocakaya’ya ve Merve Çiloğlu’na tevdi edildi. Abdullah Önal Türkiye’de ‘devlet’in sosyal politikadaki aktör pozisyonunu irdeledi. M. Erkam Kocakaya Türkiye’deki yerel yönetimler ve sosyal politikalarını kaleme aldı. Merve Çiloğlu, ailenin sosyal politika aktörü olma vasfını Türkiye bağlamında değerlendirdi. Faruk Taşçı ise Türkiye ölçeğinde hem STK’ların hem de özel sektörün sosyal politikalarını analiz etti.

Son olarak başta İLEM Başkanı Süleyman Güder Bey olmak üzere tüm İLEM camiasına kurumlarının kapılarını ve imkânlarını açtıkları ve süreç boyunca destekleri için teşekkür eder, kitabın faydalı olmasını ümit ederiz.

Doç. Dr. Faruk TAŞÇI / Editör

Temmuz 2016 / Çengelköy

Yazarlar Hakkında

Abdullah Önal: 1989 Mardin doğumludur. Lisans eğitimini 2011 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde “Türkiye’de Sosyal Politika Bağlamında İslam’da İktisat” başlıklı tez çalışması ile sürdürmektedir. Daha önce siyaset ve medya alanlarında çalışmalar yapmış olan Önal, 2015 yılından bu yana Kırklareli Üniversitesi’nde araştırma görevlisi olarak akademik hayatına devam etmektedir. Hâlâ çeşitli sivil toplum kuruluşlarında “Siyasi Tarih” ve “Sosyal Bilimler ve İslami Düşünce Metodolojisi” üzerine dersler vermektedir.

Faruk Taşçı: 1982 Rize-Pazar’da dünyaya geldi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji bölümü mezunudur (2005). Yüksek lisans (2007) ve doktora eğitimini (2011) İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde tamamlamıştır. Aynı bölümde Aralık 2006’da araştırma görevlisi olarak başladığı akademik hayatına Ekim 2015’ten bu yana doçent olarak devam etmektedir. *Sosyal Politikalarda Can Simidi: Sosyal Yardım* (Nobel Yayınları, 2010) ve *Sosyal Politika Ahlakı* (Nobel Yayınları, 2012) adlı kitapları yanında, sosyal politika alanında eserleri bulunmakta olup, aynı zamanda İslam ekonomisi ile ilgilenmektedir.

M. Erkam Kocakaya: 1990 Üsküdar doğumludur. Lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (2013), Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (2013) bölümlerinden çift anadal yaparak tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde “Avrupa Birliği Katılım Müzakereleri Sürecinde Türkiye’nin İstihdam Stratejisi” başlıklı tezi ile bitiren Kocakaya, 2015 Eylül ayı itibarı ile aynı bölümde doktora eğitimini sürdürmekte ve araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. İlgi alanları ve çalışmaları sosyal politika, çalışma ekonomisi, Avrupa Birliği, yerel yönetimler gibi konular etrafında şekillenmektedir.

Merve Çiloğlu: 1990 Yalova doğumludur. Lisan eğitimini 2004-2008 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde okudu. Aynı bölümde yüksek lisans eğitimini “Çalışma ve Aile Hayatı İkileminde Kadın Çıkmazı” başlıklı teziyle 2014’te tamamlamıştır. Doktora çalışmalarına İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü ile özel öğrenci statüsü kapsamında İstanbul Medeniyet Üniversitesi Felsefe bölümünde birlikte sürdürmektedir. İlmî Etüdler Derneği bünyesinde araştırmacı ve koordinatör olarak aktif görev de yapmış olan ve Haziran 2016’dan bu yana Bandırma 17 Eylül Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde araştırma görevlisi olan Çiloğlu’nun çalışmaları sosyal politika, aile, kadın, ekonomi, modernizm üzerinedir.